

Het Communistisch Forum over de staatshervorming. Verslag van een debat

André Mommen

Het Communistisch Forum nam op 29 april in Brussel in de “Rode Kelder” aan de Stalingradlaan 21 een start met een debat over de huidige staatshervorming. Uitgenodigd voor een podiumplaats waren Karel Gacoms (ABVV Metaal), Stephen Bouquin (Rood !) en Herwig Lerouge (PVDA). Dat alles onder het toeziende oog van Jos Wolles van het Communistisch Forum. Het moment was goed gekozen. Na een jaar hopeloze pogingen om een regering te vormen was het hoog tijd dat ook aan de linkerzijde klare rode wijn werd geschonken.

Over het thema van de avond kon geen twijfel bestaan. Het denken over de toekomst van het Belgische staatsverband zit immers klem. En vooral in Vlaanderen heeft de onstuitbare opkomst van het populisme van Bart De Wever links in verwarring gebracht. Het gaat reeds lang niet meer om de splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, maar wel om het eventueel opsplitsen van België. Met de bewering dat het Belgische samenlevingsmodel is uitgewerkt en dit de Vlaamse welvaart in gevaar brengt. Kortom, dat is het liedje dat Bart De Wever zingt in samenspraak met de Vlaamse ondernemersorganisatie VOKA. Maar wat moet progressief Vlaanderen hier tegenover stellen? Moet links niet het debat aangaan in het volle besef dat een verdere uitkleding van de federale staat ook noodzakelijk tot de ontmanteling van de solidaire welvaartsstaat zal leiden? In elk geval, zo stelde Jos Wolles het in zijn inleiding, waren er twee tegen gestelde visies op dat probleem. Enerzijds is er de Gravensteengroep en anderzijds de Vooruitgroep. De eerste, die naar eigen zeggen het territorialiteitsbeginsel hoog in de het Vlaamse vaandel voert, meent dat sociaaleconomische solidariteit onmogelijk is als er geen wederzijds respect tussen beide gemeenschappen in België voorhanden

Het denken over de toekomst van het Belgische staatsverband zit immers klem. En vooral in Vlaanderen heeft de onstuitbare opkomst van het populisme van Bart De Wever links in verwarring gebracht.

is. De tweede groep, die homogeen links, multiculturalistisch en internationalistisch is, verwerpt dit flamingantisch discours en wijst op het ontstaan van internationale netwerken en de noodzaak tot horizontaal overleg. Immers, wat de flaminganten willen, dat is het monoculturalisme dat in deze tijd van globalisering volkomen achterhaald is. Dit zijn twee benaderingen die haaks op elkaar staan. En dan is er ook nog het probleem van het toekomstbeeld van een Europa dat communautair zou moeten regionaliseren.

S. Bouquin probeerde het met een anekdote. Hij was op een debat in Herent uitgenodigd waar hij geconfronteerd werd met overtuigde nationalist die uiteraard voor hun eigen economische zelfredzaamheid opkwamen. Bouquin meende dat hier sprake was van collectief narcisme als antwoord op de neoliberale tijdgeest. Hierdoor kon de NV-A met haar nadruk op de culturele factor uiteindelijk beter scoren dan de LDD met haar even liberaal discours. Met de driekleur wapperen als antwoord op de zwaaiers met leeuwenvlaggen zou weinig zinvol zijn. Ook niet door die driekleur als symbool voor het multiculturalisme te gebruiken. De Vlaams nationalist gebruiken het communautaire ook tegen de dreiging die van de globalisering uitgaat. Daarmee scoren ze. Het alternatief zou derhalve moeten zijn om de internationalisering in een algemeen politiek verhaal te verpakken. De dreiging van de globalisering zou tot een mobilisering van de publieke opinie moeten leiden en wel rond een programma van diepere democratisering,

sociale rechtvaardigheid en solidariteit tussen de twee landsdelen. Het discours over de sociale transfers tussen Vlaanderen en Wallonië zou moeten worden doorbroken met een discours over de transfers van de arbeidende klasse naar de kapitalisten. Hierdoor zou de linkerzijde het broodnodige wij-gevoel weer kunnen scheppen. Dat komt dan neer op het innemen van een offensieve positie in het debat over de staatshervorming. En het zwaaien met de Belgische vlag? Misschien is het beter eens met de rode vlag te zwaaien, eventueel aangevuld met een groene vlag, zo stelde Bouquin.

K. Gacoms, lid van de Gravensteengroep, wilde ook wel met de rode vlag zwaaien – en het liefst alleen met die – en het internationalisme hooghouden. Want hij was hoegenaamd geen flamingant. Hij voelde zich arbeider. Probleem in deze was echter het organiseren van de solidariteit. Gacoms zag in Vlaanderen een stroming die het moeilijk heeft om de solidaire banden met Wallonië te behouden. De linkerzijde is in Vlaanderen nu zo klein geworden dat ze nauwelijks nog een stempel op de politieke verhoudingen kan drukken. Daarom moet de linkerzijde de voelhorens naar de bevolking uitsteken en vanuit deze realiteit iets ondernemen. Solidariteit? Op welk niveau dan wel? Solidariteit op wereldniveau organiseren is onmogelijk, riep hij. Op Europees niveau dan? Maar de mensen hier zijn niet solidair met de Ieren, de Grieken en de Portugezen. Men moet nu zaken doen op Belgisch niveau. Of misschien nog beter op Vlaams niveau? Maar dan moet men weten hoe en met wie. Om de sociale zekerheid te redden moet men immers een sociaal draagvlak scheppen, anders zeggen de mensen hun vertrouwen er in op en willen ze er niet langer meer voor betalen, omdat ze er te weinig voor terug krijgen.

Volgens H. Lerouge was het nationalisme een hinderpaal in de strijd voor het socialisme dat het internationalisme veronderstelt. Nationalisme kan enkel een vooruitstrevende rol spelen in een situatie waarin volkeren tegen de koloniale onderdrukking vechten en hun nationale onafhankelijkheid nastreven. Maar dat speelt in Vlaanderen niet. Vlaanderen is altijd door de eigen heersende klasse, die toevallig Frans sprak, onderdrukt. Vandaag is er een Vlaamse bourgeoisie opgestaan die zich via de standpunten van VOKA in de rechtse politieke partijen van een grote invloed heeft weten te verzekeren, in de eerste plaats in de NV-A. Vandaar dat het Vlaams nationalisme nu neoliberal is geworden en in de staatshervorming een instrument ziet om zijn sociaaleconomisch programma te realiseren. Men wil dus de vakbonden opruimen, de PS uit de regering weren en een reactionaire sociale politiek doorzetten. Dat betekent dus concreet het opleggen van verdere neoliberale hervormingen en het breken met het naoorlogse keynesianisme, in de eerste plaats met de solidariteit tussen Vlaanderen en Wallonië. Dat laatste wil men realiseren met behulp van het discours over de transfers van Vlaanderen naar Wallonië. Maar er zijn ook transfers binnen Vlaanderen zelf. Die zal men dan later ook willen afbouwen. Het gaat hier dus bij de Vlaams nationalist om een verborgen economische agenda. Het alternatief is niet de terugkeer naar het oude Belgische discours, wel het terug op de voorgrond plaatsen van de klassensolidariteit. Maar van de andere kant moet men ook strijd leveren tegen de regionalistische tendensen die in Wallonië, vooral in Luik, hardnekkig de kop opsteken en die het spiegelbeeld zijn van wat in Vlaanderen gebeurt. In Wallonië, en vooral in Luik, denkt men dat het recept dat voor Vlaanderen zou gelden, ook bruikbaar zou zijn om Wallonië uit het slop te halen.

In de erop volgende discussie tussen de panelleden bleek al snel dat de verschillen gering waren. Iedereen wilde de sociale zekerheid redden. Bouquin erkende dat er een draagvlak voor de solidariteit moest bestaan. Maar van de andere kant wees hij ook op het misbruik dat de geneoliberaliseerde sociaaldemocratie daarvan had gemaakt door dat argument te gebruiken voor de invoering van een “actieve” welvaartsstaat en de sociale zekerheid als een

“hangmat” af te schilderen. De “draagvlak-filosofie” is immers nu ook het bruggetje voor het legitimeren van de “competitiviteit” – en dus de loonsverlagingen en belastingvoordelen – als enig middel voor te stellen om de werkgelegenheid te redden. Bouquin noemde dit een “hellend vlak”. Gacoms repliceerde dat men toch altijd een draagvlak voor de sociale zekerheid moet zien te behouden. Zoniet dan valt die sociale zekerheid om. Bouquin wees echter op het feit dat die solidariteit wel te betalen is. Het BNP is in enkele decennia ruim verdubbeld. Dus er valt wat te verdelen. België is rijk. Er zijn grote roerende vermogens opgebouwd. Dus men kan hier rond de solidariteit organiseren. Door die vermogens te controleren. En de solidariteit dan? Moeten we ons solidair verklaren met VOKA of mogen we een eigen agenda propageren? Bij VOKA telt immers alleen maar de competitiviteit.

Volgens Lerouge liep het discours over de “wederkerigheid” mank. In alle Europese landen zijn er transfers tussen de regio’s. Het heeft dus geen zin om hier zwaar op in te zetten. Beieren transfereert 10 procent van zijn product naar de rest van Duitsland. Die problemen zijn immers inherent aan het kapitalisme. Pas bij de socialisatie van de economie kan men de economische ontwikkeling ook daadwerkelijk sturen en vervalt dit onderwerp van de transfers automatisch. Het probleem van de linkerzijde vandaag is dat men Bart De Wever zijn gang laat gaan. Gacoms wilde hier toch kwijt dat de Vlaamse publieke opinie nu wakker ligt van die transfers en dat er in Vlaanderen, via het Vlaams Parlement, de vraag ligt om hier iets aan te doen. Deze wens kan men zo maar niet

negeren. Volgens Lerouge moet men hier wel aantekenen dat de SP.a zich tegen de splitsing van de sociale zekerheid heeft gekeerd. Maar hoe uit dit kluwen komen? Er is immers nog altijd de taalgrens. Moet men daarom het probleem van Brussel niet anders bekijken? Brussel zal, ongezien van alle dwingende maatregelen, blijven groeien en Franstaligen zullen zich in de randgemeenten blijven vestigen. De middenklassen die Brussel ontvluchten, zullen zich niet zo maar integreren en daardoor tot een verfransing van nog meer gemeenten leiden. Brussel uitbreiden is echter onmogelijk, want dat wordt door alle Vlaamse partijen afgewezen. Volgens Gacoms moeten de Franstalige partijen inzien dat een verdere uitbreiding van Brussel onbespreekbaar is. Een sterke linkerzijde zal in-tussen nodig zijn om daarna in Vlaanderen de sociale zekerheid te redden.

Het debat met de zaal leverde diverse meningen op, waarvan alvast de opmerking van Louis Van Geyt kon tellen dat in heel Europa de rijke regio’s zich willen ontdoen van de armlastige regio’s door de solidaire banden met hen door te knippen. Wat men nu in België meemaakt, dat past dus in een algemeen patroon. Dat men de sociale zekerheid als solidair systeem moet redden, is dus evident, maar dan zal men de vakbonden hier rond verder moeten mobiliseren. Alleen een strijdbaar syndicaal front kan voldoende druk zetten om de afbraakplannen te blokkeren. Een constructieve dialoog met vooral het ACV is dan urgent. Ook al zou dat wel eens moeilijk kunnen zijn. Op communautair vlak moet links ook laten horen dat aan de taalgrenzen niet mag worden geraakt en dat de rechten van de minderheden zowel in Vlaanderen als in

Wallonië moeten worden beschermd. Alleen heeft België het verdrag van de minderheden nog altijd niet ondertekend. Hoe kan men dat nog langer aan het buitenland verkopen? Volgens Michel Vanhoorne bestaat in Vlaanderen nog altijd een solidair draagvlak. Maar dat wordt uitgehold. Daar mogen we ons niet bij neerleggen. Te meer daar rechts het offensief tegen de “profiteurs” van de sociale zekerheid zeker niet wil stoppen. Vooral de idee dat de Walen de “profiteurs” zijn, probeert rechts populair te maken. In de hoop dat met een onafhankelijk Vlaanderen de afbraak van de sociale zekerheid een kans zal maken. Daar men zich van dit gegeven bewust was, bleef bij enkelen nog het oud Vlaams zeer over. De collectieve herinnering aan onderdrukking en achterstelling was niet helemaal vervaagd. En daar maakte Bart De Wever ook handig gebruik van. Was de Vlaamse strijd dan niet reeds lang gestreden? In feite wel. Doch het collectieve geheugen was niet meegeëvolueerd. Zoals het verhaal over die oma die ooit bij een Franstalige kasteelheer de meid speelde en daar gruwelijk was uitgebuit en onderdrukt. Maar ook dat gezeur zou eens moeten ophouden. Liefst door de blik hoopvol vooruit te richten.